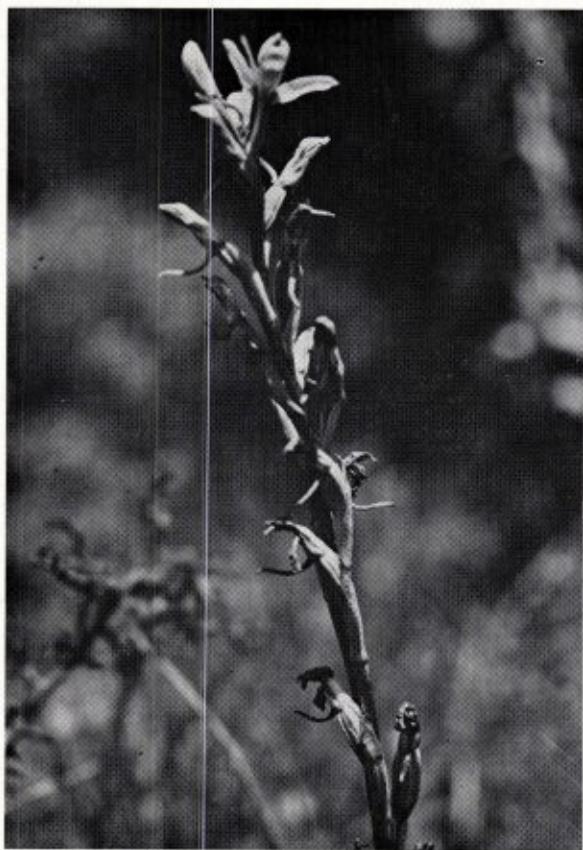

Limodorum abortivum

stateren. Hij komt op een warme, kalkrijke bodem voor. Het exemplaar uit Luxemburg stond in een beukenbos en werd tamelijk zwaar beschaduwd. De drie andere vindplaatsen waren meer open terreinen met wat struikgewas begroeid. De levenswijze, hoewel nog niet goed bekend, zal in hoofdzaak wel met die van de eerstgenoemde soorten overeenkomen.

Behalve deze drie komen er in West-Europa nog enkele z.g. saprophytische soorten voor, waarvan de levenswijze met die van de hier besproken planten overeenkomt. De lezer heeft verder wel opgemerkt dat deze drie orchideeën, hoewel ze tot drie geslachten behoren, in vorm met elkaar overeenkomst vertonen. Later hopen wij bij de behandeling van soorten die overigens niets met orchideeën te maken hebben, hierop nader terug te komen.

LIMBURGENSIA

In de vijftiger en zestiger jaren verschenen op ongeregelde tijden publicaties der wetenschappelijke Belgisch-Nederlandse Commissie ter Bescherming van de Sint Pietersberg.

Het zijn de volgende brochures:

1. Historique de cette protection, 1951.
2. Het landschap van Caestert bij Klein-Ternaaen, 1953.
3. Le site de Caster, à Petit-Lanaye, 1953.
4. B. van de Poel Dr. Sc. et Prof. Dr. P. Maréchal, Les thiers de Lanaye et des vignes à Lanaye, 1956.
5. Dr. B. van de Poel, De zwerfstenen van Caestert, 1960.
6. B. van de Poel, Les blocs erratiques de Caster, 1960.
7. La vallée du Geer, 1963.
 Pierre Derriks, Esquisse générale de la Vallée du Geer.
 Dr. F. Geukens, Quelques problèmes concernant le Bassin du Geer.
 Dr. C. M. Bussels, L'Architecture dans la Vallée du Geer.
 H. Baillien, La Ville de Tongres.
 E. Fréson, Histoire de Glons.
 La Commission, L'Industrie de la paille et le Musée de la paille, à Roclenge-sur-Geer.
 Drs. H. H. E. Wouters et Mme Dr. W. Minis-van de Geyn, Le Geer en territoire néerlandais.
 Professeur Dr. Paul Maréchal et le Pharmacien Jacques Petit, Botanique et Entomologie.
8. Dr. J. W. Sluiter en Dr. P. F. van Heerdt, Flora en fauna van het gebied van Caestert, tussen Kanne en Ternaaen, 1964.
 J. Traets, Hogere planten.
 J. A. F. Cohen Stuart, Mossen.
 Dr. M. F. Mörzner Bruijns, Zoogdieren.
 Dr. J. W. Sluiter en Dr. P. F. van Heerdt, Vleermuizen.
 Dr. J. Cl. Ruwet, Vogels.
 P. L. Marquet, Reptielen en Amphibien.
 L. J. M. Butot, Weekdieren.

Verkrijgbaar aan het Natuurhistorisch Museum te Maastricht; de nrs. 2, 4, 5 en 6 ad. f 2.— per stuk; nr. 7 ad. f 7,50; nr. 8 ad. f 5.—. De nrs. 1 en 3 zijn uitverkocht.

De ondergrondse kalkgroeven van Zuid-Limburg, no. 71 van de Wetenschappelijke Mededelingen van de K.N.N.V., nummer III in de serie *Ons Krijtland Zuid-Limburg*, door Dr. A. van Wijngaarden met illustraties van M. Kolvoort.

Er is in de laatste decennien intensief gewerkt aan de inventarisatie en kartering van de Zuidlimburgse kalksteengroeven. Vanuit het Zoölogische laboratorium van de Utrechtse universiteit werd door de gebroeders Bels met medewerking van Ir. D. C. van Schaik, later door van Heerdt en Sluiter c.s., een onderzoek verricht naar de vleermuizen die deze groeven in de winter bevolken. Met studenten van het Laboratorium voor vergelijkende Physiologie van de Gemeente-Universiteit van Amsterdam begonnen de Wilde en ondergetekende aan een oecologisch onderzoek in enkele groeven, dat onder leiding van Punt en van der Laan uitgroeide tot een veelomvattend vooral klimatologisch onderzoek van voor de overwintering van vleermuizen en insecten belangrijke groeven. De schrijver van de te bespreken mededeling, Dr. van Wijngaarden, was in deze laatste groep een stimulerende medewerker, zodat hem het ogenblik geschikt leek een samenvattend overzicht te publiceren.

Na de inleiding volgen hoofdstukken over: Ontstaan en werkmethoden, Bijzonderheden, Platte gronden, Ligging van de ingangen, Het gebruik van de groeven, Natuurwetenschappelijke betekenis, het Groevenlopen (bedoeld is: Berglopen), Uitrusting, de Wet en de Groeven, de Natuurbescherming en de Groeven, en tenslotte een nieuwe grottenlijst, waarin de benamingen zijn aangehouden van Blankevoort uit 1927, doch de nummering van Bels uit 1952.

Bladerend in dit voor mij interessante boekje maakte ik de volgende kanttekeningen: In de figuur over ondergrondse steenwinning lijkt mij de hoogte van de stoelen wel wat erg kolossaal, gezien de primitieve werktuigen van de getekende blokbreker. Werd vroeger de hoogte van de stoel niet bepaald door de lengte van de werkman? Bij de bespreking van de druppelen zou ik iets hebben willen terugvinden van het werk van Pater Ziggelaar in de Boschberggroeve, Van de Regen in de Drup, *Natuurhist. Maandbl.*, 51, 1962, p. 125. Waar het gebruik

van de grotten wordt besproken ontbreekt de Kardoenteelt, die net als die van Witlof in de Sint-Pietersberg bedreven werd. In het hoofdstuk *Natuurwetenschappelijke betekenis* worden wel behandeld: geologie en geomorfologie, palaeontologie, botanie, zoölogie, merkwaaardigerwijze echter niet de klimatologie. Bij de bespreking van leven in onderaardse wateren had de naam van J. Stock niet onvermeld mogen blijven. Ook schijnt de auteur het lijvige rapport niet te kennen van de Provinciale Waterstaat in Limburg over het stelsel Zonneberg, uitgebracht aan Gedeputeerde Staten in verband met de onlangs aan de E.N.C.I. verleende concessie. De grottenmug wordt *Speleolepta* in plaats van *Speolepta* genoemd. Tenslotte blijkt nergens uit dat het Rijk (Staatsbosbeheer), Natuurmonumenten en Limburgs Landschap alle medewerking verlenen bij het veilig stellen van de dierenwereld der groeven die in hun reservaten gelegen zijn. De Groeve Schenk is zelfs met dit doel van de gemeente Meerssen gepacht!

De onvolkomenheden vallen echter alleen ingewijden op. Belangstellenden vinden in deze nieuwe aflevering, die tevens als R.I.V.O.N.-mededeling, nummer 257, verschenen is, een veilige en interessante „berggids”. Men kan het werkje bestellen door overschrijving van f 2,95, voor leden f 2,45, op postrekening 13028 van het Bureau van de K.N.N.V. te Hoogwoud, N.H., onder vermelding van wat verlangd wordt. Ook aan het museum te Maastricht is het verkrijgbaar.

P. J. van Nieuwenhoven

In deze zelfde serie „Ons Krijtland” waren reeds verschenen:

nummer I

W. M. Felder.

Van Epen naar Vaals.

Geologie van een toeristenweg, 1964.

nummer II

B. J. Romein.

Geologische geschiedenis van Zuid-Limburg, 1966.

Voor bestelling zie boven: nr. I tegen de prijs van f 2,75, voor leden f 2,25; nr. II tegen de prijs van f 3,75, voor leden f 3.—